

Pressemelding fra EOS-utvalget – hørings svar om forslag til ny lov om Etterretningstjenesten

EOS-utvalget er oppnevnt av Stortinget for å føre kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste som utøves av eller på vegne av offentlige myndigheter. Utvalget arbeider uavhengig av Stortinget og leverer hvert år en ugradert melding til Stortinget om sin virksomhet i det foregående året. I tillegg avgir utvalget særskilte meldinger ved behov.

EOS-utvalget har en høy terskel for å avgi hørings svar, og vårt mandat innebærer ikke å mene noe om hvilke overvåkingsmetoder Stortinget som lovgiver skal gi E-tjenesten. Vi har for eksempel ingen mening om tilrettelagt innhenting/digitalt grenseforsvar bør vedtas av Stortinget.

Men forslaget til ny e-lov griper direkte inn i vår kontroll. I tillegg ser utvalget konsekvenser av forslaget som Stortinget bør få vite om før det behandler et lovforslag.

Vi har merket oss at høringsnotatet gjennomgående viser til EOS-utvalget som en sikringsmekanisme. Vi vil understreke at EOS-utvalget verken er eller bør være en garantist for at feil ikke kan skje i EOS-tjenestene. Vår kontroll er stikkprøvebasert, og vi har ikke mulighet til en fullstendig gjennomgang av all overvåkingsvirksomhet i E-tjenesten og de andre EOS-tjenestene. En grunnleggende forutsetning for vår kontroll, er vår vide innsynsrett. Den har trolig en sterk disiplinerende og dermed preventiv effekt.

Under følger noen av de andre problemstillingene og/eller forslagene vi beskriver mer detaljert i vårt hørings svar.

- Forslaget løser ikke sentrale uklarheter om Etterretningstjenestens overvåking av personer i Norge.
- Videre er flere av utvalgets kritiske merknader fra særskilt melding 2016 blitt omgjort til unntak fra forbudet om overvåking av personer i Norge. Konsekvenser av dette er at E-tjenestens vil få utvidede fullmakter.
- Lovforslagets forbud om å drive overvåking mot personer i Norge er uklart formulert. Lovtekstens uttrykk "rettet mot" skal forstås som et krav om *overvåkingshensikt*. Det vil være vanskelig for utvalget å kontrollere *hensikten* som ligger bak E-tjenestens overvåking som omfatter personer i Norge. Dette kan også medføre en fare for uthuling av E-tjenestens forbud mot å overvåke nordmenn i Norge.
- Departementet foreslår å endre formuleringen av utvalgets kontrolloppgave. Hvilke konsekvenser det kan føre til er vanskelig for utvalget å se basert på høringsnotatet. Utvalget ber departementet om å avklare dette nærmere.

Om tilrettelagt innhenting/digitalt grenseforsvar

- Utvalget savner en nærmere utredning av hvilken internkontroll som forventes av E-tjenesten.

- De fire ekstra årsverkene som departementet mener vil være nok for å ivareta den nye kontrollopgaven av tilrettelagt innhenting, mener vi er for lite. Om vi ikke får nok ressurser, vil det kunne føre til en risiko for redusert kapasitet til å kontrollere de andre EOS-tjenestene og andre sider ved E-tjenestens virksomhet. Det kan også være grunn til å foreta en mer overordnet gjennomgang av kontrollmodellen.
- For å ivareta utvalgets uavhengighet bør det legges til rette for at den løpende kontrollen med tilrettelagt innhenting i størst mulig grad kan gjøres fra utvalgets egne lokaler.

Vår høringsuttalelse ligger vedlagt og på våre nettsider www.eos-utvalget.no

Skriftlige spørsmål til utvalgsleder Eldbjørg Løwer kan sendes på epost til informasjonsrådgiver Arild Færaas på afa@eos-utvalget.no